

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României
ISBN 978-606-711-953-4

DTP: Corina Rezai

Editor: Valentin Ajder

Vasile Andru

Mirele

– roman –

Ediția a II-a revăzută și necenzurată

București, 2018

E I K O N

1

Porțile care se deschid și zvonul de plecare adună pâlcurile împrăștiate prin curte. Oamenii se ridică de pe bânci sau de pe iarbă și se îndreaptă spre ieșire. Convoiul se rânduiește cu sau fără intervenția lui Ștefan. Tu du-te acolo, tu pune mâna pe felinar, tu adu bradul, le spune vorbind încet. Cei mai mulți știu singuri ce au de făcut, au mai văzut sau trupul lor cunoaște aceste mișcări, acest traseu, dintr-o principere cu care te naști. Înaintea mea se desenează drumul uscat și câmpul. Calul a scuturat capul, la căpăstru a zornăit un lanț. În rest, liniște: soarele usucă totul, rumoarea, șușotelile. Porțile rămân deschise a chemare la mers, toți s-au urnit din loc, și-n contrast cu somnolența de până acum, mi se pare că asist la o desprindere de inert, la o regăsire a pulsului firesc al săngelui. Mirele! mă cheamă cineva, veniți aici! Dar eu știam că trebuie să merg în față, dealtfel am și pornit.

Săteanul de lângă mine îmi privește floarea de pânză din piept cu o nedumerire provocatoare. Analizează cu ochi holbați buchetul de mire, ca și când n-ar mai fi văzut aşa ceva niciodată în viața lui. Îmi place cum se uită la mine, îmi place să fiu privit cu

încruntare, fără surâsurile mieroase, convenționale. Deci se uită la mine fără îngăduință, de parcă l-aș

Refuomorât pe bunicu+său și am scăpat nepedepsit.

Îi fac un semn afirmativ și îngăduitor cu capul, nu știu dacă-l înțelege. Se ridică de pe bancă, își aranjează haina boțită. Se urnește, înaintea căuți de pași mici și precauți de parcă pe jos ar fi presăratе cioburi de sticlă. Eu l-am depășit, dar nu pot înainta prea repede, deocamdată sunt blocat de alți oameni care tocmai acum s-au gândit să dea buzna spre ieșire.

În acest răgaz mă uit la adunătura pestriță, de dimineață s-au perindat destui, destui, au tot sosit și plecat, unii erau doar în trecere, să vadă ce și cum, în asemenea ocazii nu-i oprește nimeni, portița de la drum stă deschisă, câinele e bine legat, intră cine vrea, rămâne cât vrea. Totuși văd că e un grup bunătate, care se organizează aproape fără amestecul lui Ștefan, dintr-un instinct al datinei. Domnișoarele de onoare au ajuns în față, au și cununa; lângă ele, doi vătăjei cu buchet în piept, unul e un bărbat impunător, altul e un copil încă; sunt gata și oamenii care duc bradul, coșuri cu colaci și cu sticle de băutură. Ștefan are grija să nu lipsească nimic, supraveghează cortegiul, aruncă ochii și-n direcția mea, este mulțumit când descoperă că-mi dau toată osteneala să ajung în față. Înaintez încet, amestecat între săteni; caut să mă simt în largul meu cu acești neașteptați tovarăși de ceremonie.

Calul, purtat de căpăstru, se urnește. Căruța era pregătită din vreme, împodobită cu un covor țărănesc, o coroană de flori, și ghirlande. Toată dimineața au umblat pe lângă ea, au bătut cuie, au lustruit roțile,

au schimbat scândurile, punând altele noi și vopsite. Arată frumos: un car festiv. Am ajutat și eu la primirea lui, dar nu prea mult, nu vreau acum să mă laud. Intervenția mea a fost interpretată ca pură politețe, deși sincer să fiu, voiam să pun și eu mâna, să fac treabă, să le arăt că pot tot atât de bine ca ei să curăț o roată, chiar dacă de cincisprezece ani sunt un prăpădit de orășean. Firește, nimeni nu s-a opus, dar nimeni nu a crezut că vreau cu adevărat să fiu de folos. Petra avea aerul că îi e milă de stângăcia și neprincipere mea; nu am insistat, înțelegând că nici nu aveau nevoie de ajutor și că îi încurcam.

Trec prin poarta deschisă. Am o stare de tulburare, o poartă deschisă mă fascinează, și când o depășesc am simțământul că o mare libertate mă învăluie, că am lăsat în urmă un spațiu care mă constrângea, și că un alt spațiu, imens, mi se dăruiește. Toate drumurile din lume își au originea în această poartă. Din acest punct pleacă, în toate direcțiile, sute și mii de kilometri. De aici se distribuie cele patru puncte cardinale. De aici se împart distanțe nemăsurate spre oriunde, spre continente și planete! Dincolo de poarta de scânduri vechi și arogante începe infinitul. Lumea se clădește în cercuri concentrice, în inele magice, rotunde ca orizontul și ca dorință, plecând din acest loc privilegiat.

Sunt împins de doi oameni pe care mersul meu încet i-a încurcat; această bruscare face să-mi scurtez momentul de reverie, cu o senzație de ciudă. Îmi aduc aminte unde mă aflu. O călcătură țărănească pe latul piciorului, urmată de o durere acută, îmi întărește sentimentul realului, mă aduce pe pământ.

Ajung la căruță. Lângă sicriu. Eram așteptat. Ștefan și Petra lăsau între ei un interval cât să încapă un om.

Înfipt în fruntea convoiului, instalat într-un loc atât de important al convoiului, mă simt puțin stingher. Așa e la început, îmi zic. Ștefan, în dreapta mea, are aerul că se află în preajma unui oficial. Ce să fac? Mă străduiesc să mă port firesc, dar nu știu în ce măsură reușesc, cu cât mă străduiesc mai mult, cu atât reușesc mai puțin; în tot cazul, mă prefac a nu-i observa jena. Când pun mâna pe sicriu, el și-o retrage pe a sa într-un colț, lăsându-mi o porțiune mai mare, refuzându-mi vecinătatea. Petra, soția lui, cu față și cu ochii roșii de plâns, merge în stânga mea. Pentru ea sunt absent, total absent, nimic nu lasă impresia că m-ar vedea lângă ea, sau că ar vedea și altceva aici, în afara de sicriu și de fâșia tremurătoare de pământ de sub roțile căruței. Lângă noi e fetiță. Are înfățișare de ins preocupat; înțelege prea puțin ce s-a petrecut, totuși are o seriozitate uimitoare pentru anii ei, o gravitate de om mare. Face parte din categoria celor care primesc masca gravitației încă din copilărie, și o duc așa în spate o viață! Sau probabil au impresionat-o plânsul Petrăi, paloarea lui Ștefan, muștenia oamenilor, fețele lor umbroase.

Aștept să treacă mai repede câteva minute, pentru ca obișnuința să mădezlege de incomoditatea începutului și a locului din prim plan.

„Ai fost și mire! va exclama Adriana mâine, când îi voi povesti. Parcă te văd, cu mersul tău afectat, cu aerul prestant pe care-l afișezi... Îți plăcea să crezi că

lumea se uită la tine, cu interes, și-ți controlai mișcările ca omul care se știe analizat.

Așa ai fost întotdeauna, ca în această zi, va continua ea. Fără o vocație specială a aventurii, o cauți, ești gata să-o întâmpini. Pretinzi că este vorba de o mobilitate a firii, de un curaj de a te angaja, dar știu că te pricepi să sucești cuvintele și găsești interpretări care să-ți convină. În realitate nu este nici un curaj, ci numai o neputință de a rezista unei tentații de moment. Curaj se cheamă când prevezi, măcar în parte, consecințele unui act dificil, riscurile unei porniri, ori la tine a fost la întâmplare. Consecințele sunt o algebră supărătoare, mai degrabă le acceptă decât să le prevezi și să le controlezi.

Și mă gândesc, va continua probabil Adriana, că firea ta este totuși simplă, fără multe ascunzișuri, fără surpize. Dragul meu, tu ești făcut pentru o singură femeie, ești din cei care se ascund repede într-un menaj cuminte, liniștit; ești din cei care se însoară de timpuriu, sunt comozi și se predau fără a alege mult. Abia după aceea se întrebă dacă au procedat bine, și își confeționează explicații pe măsura sfârșitului: dacă au suferit un eșec, ei caută să se convingă că nu-l puteau ocoli; și că eșecul are avantajele sale, experiența, călirea. Iar dacă s-a nimerit ca la urmă să iasă bine, vor explica pe larg că este meritul lor, că au chibzuit cu căpățâna lor.

Nu am a-ți reproșa decât statornicia, va spune ea încă o dată. Dacă ai fi nestatornic, poate ar fi mai simplu pentru amândoi. Dar tu ești credincios legăturilor tale, ești în stare să păstrezi nu știu câte relații, ești condamnat prin firea ta să fii monstruos

de statornic și să nu știi ce sunt rupturile, primejdia duplicității, riscurile înșelăciunii, fuga cu plâns și bătaie, jocul de-a promisiunea neînținută. Aș prefera omul care greșește, unui faun monstruos de perfect. Știi ce-i faunul? Cineva care este perfect în subjugare. Știu că ții la <<perfecțiune>>; te flatezi cu epitetul de << rational >> pe care-l interpretezi după firea ta; nu-ți pot amenda decât perfecțiunea, în rest te-ai pus bine la adăpost.

Nu ai mințit pe nimeni, nici pe mine nu m-ai mințit în șase ani de când suntem împreună. Îți respecti cu pedanterie cuvântul dat. Nu ai vrut să rămân pentru tine doar o legătură oarecare, ai făcut totul să mă păstrezi, te pricepi numai să păstrezi, făcând risipă de loialitate, inspirând încredere, întreținând iluzii, cu disperarea celui ce nu știe să piardă. Dar aceasta nu poate dura la nesfărșit. Și într-o zi faci un pas primejdios, se frângе linia armonioasă a mersului tău, se clintește pământul ferm pe care călcai, și într-o zi nu mai știi ce se întâmplă cu tine, dar se întâmplă ceva nou, nici n-ai băgat de seamă, și iată, ai fost mire, cu seninătate și credință, ești mire.”

Ne oprim, e primul popas. Primul stâlp. Mi-au spus că vor fi mai multe, ca și când ar fi vrut să mă prevină. Nu, nu am de gând să fac nazuri, poate să dureze oricât. Sunt pregătit pentru o lungă călătorie. Ciudătenia acestei nunți îmi dă sentimentul că am plecat într-o lungă călătorie. Am moralul omului care întreprinde un drum într-un ținut plin de enigme.

Profit de oprire și-mi îndrept la piept panglica tăiată în coadă de rândunică, și buchetul de pânză,

semnul de mire. Albul semnului strălucește plin de semnificația sa, plin de puterea ce-o are asupra mea: căci de câte ori îl văd, e ca și cum aş refa legământul de a rămâne, de a nu da înapoi.

O femeie se uită lung la mine, de parcă aş fi cel puțin un marțian. Desigur, mă privește așa deoarece sunt un străin. Aproape nimeni nu mă cunoaște, nici eu nu-i cunosc. Am fost de puține ori în acest sat, unde am un unchi. Vizitele mele erau scurte, niște popasuri. Pe tatăl miresei îl cunosc, în sensul că ne-am întâlnit, e vecin cu unchiul meu, se vizitează, ne știm oarecum. Totuși mi se pare ciudată prezența mea aici. Între mine și ceilalți este un nor opac de oboseală, o ceață de nesomn; prin această perdea scămoasă revăd și priveghiu de astă-noapte, cu perindarea tinerilor și a babelor înnegurate, și pâlpâirea ireală a lumânărilor, fumul greu de parafină arsă și bocetele.

Ultima dată am fost în acest sat, Mușăteni, într-o vară, acum trei ani. Am rămas câteva zile, patru zile. A fost vreme ploioasă, două zile am stat numai în casă, în celealte nu țin minte ce-am făcut, în tot cazul nimic deosebit. Prin sat nu am ieșit (în afară de o trecere pe la arie), nu mi-am făcut nici un prieten, îmi pare rău, nu am avut cum, stăteam de fiecare dată prea puțin. Cine să mă cunoască? De aceea, curioșii satului s-au interesat acum cine sunt, unde locuiesc, ce caut. Și cum nu prea era cine să le dea răspunsuri, au făcut unele presupuneri.

Nu s-au mulțumit să afle că sunt pur și simplu în trecere, și au propus o mică legendă în legătură cu prezența mea. Nu mă deranjează eventualele lor

scorneli, dimpotrivă, îmi place să mă odihnesc în sporovăiala lor.

Respect Cortegiul se pună în mișcare. Nu cumva popasul a fost cam lung? Nu știu cât trebuie să țină o oprire, ei știu. Nu vor să dezmintă de loc monotonă înmormântare clasică.

Mă uit în jos, la pantofii mei. Un strat subțire de praf, bine pulverizat pe toată suprafața, ascunde culoarea neagră. Depunerea este mai densă la vârf și se subțiază în partea de sus. Manșeta pantalonului e prăfuită din belșug. Am impresia că praful a început să se cațere pe mine, cu labe invizibile. A luat-o de jos, tiptil, și se înalță cu viclenie, ocupând milimetru cu milimetru. Așa neînsemnat și volatil cum este, îl văd în stare de cotropire. Te și surprinde cum aceste crâmpieie inconsistente de materie pornesc escapade spre om, ca niște gângăni neastâmpărate, miriapode stârnite din ținutul lor.

Dintr-o curte ieșe un bărbat. Își ține pălăria în mâna. Așteptă ca muzicanții, și oamenii cu coroanele, și cei care duc icoanele și toată recuzita riaturalului, și preotul, să treacă înainte. Face câțiva pași, se va alătura grupului. După dânsul se ține un băiețăș cu o mutră foarte simpatică, mă bucur că-l voi avea tovarăș de drum. Din aceeași casă ieșe o femeie. Încuie ușa, vine spre noi. Caută cu ochii, dar se vede că nu pe soț, ci pe vreo cunoscută cu care să poată schimba două vorbe. Multe priviri sunt îndreptate spre ea. Nu e derutată, e din acelea care nu se făstâcesc cu una cu două; are o dărzenie care impune respect. Are și avantajul că a primit de la natură un trunchi gros, mușchiulos. E o femeie din acelea cu care ai avea curaj să te duci

să escaladezi Everestul. Un moment se uită mirată la mine, la buchetul din piept, ca și când ar spune: Ce-i cu mirele ăsta? De unde a apărut? În sfârșit, intră în cortegiu și o întreabă pe vecină ceva în legătură cu mine. Aș auzi dialogul lor, dacă nu ne-ar asurzi muzica.

Va trebui să mă obișnuiesc a fi cercetat, privit cu nedumerire. Deal fel nu-mi displace, e un fel de a fi alintat. Nu mă îndoiesc că unii vor fi intrigăți, vor cere socoteala: „Dar nu se găsea un sătean de-al nostru să fie mirele?” Dacă ghicesc în ochii cuiva acest reproș, răspund printr-o ușoară înclinare din cap, gest afirmativ și îngăduitor.

Eșarfa care acoperă fața fetei s-a dat într-o parte. Dacă nu merge cineva s-o potrivească la loc, va cădea din cauza hurducăturii căruței. Deocamdată se pare că sunt singurul care am observat. Nu fac însă nici un gest, tac mâlc. Vreau s-o privesc. Mă uit la partea de obraz care se dezvelește, și aştept ca eșarfa să cadă de-a binelea. Vreau s-o privesc.

Fata e îmbrăcată de nuntă. În partea locului este acest obicei. Când moare o Tânără necășătorită, este înmormântată ca mireasă. Un mire trebuie să însoțească sicriul. Acum văd voalul alb cu fire de mirt; pe cap are coroniță, și iar ramuri de mirt.

Ieri se vorbea că fata va fi înmormântată ca mireasă, dar până la venirea mea încă nu era stabilit nimic. „Și mirele?” l-am întrebat pe unchiul meu, la care sosisem pe la amiază, și care îmi spunea despre toate astea. „Cine va fi mirele?” l-am întrebat.

Atunci am aflat că mire nu era! În sat sunt tineri puțini. În ultimul timp, aproape toți pleacă, fie la

școală, fie la fabrică. Altfel de oameni se ridică astăzi, mi-a spus unchiul. Tinerilor nu le mai place câmpul. Cum să le placă? Agricultura nu se face fluierând, nici cu mănuși de piele de căprioară, se căstigă greu pâinea aici. Azi, dacă nu-l dai pe copil la școală, dacă-l lași la agricultură, se uită la tine ca la un dușman. Nu și-o iartă o viață întreagă. Și când se ridică, se duce pe un șantier sau la o meserie. Cu un serviciu, el trăiește mai ușor. Într-un atelier, lucrează la adăpost, are salariul lui, banul lui. Cine rămâne în sat? Doar unul care se lasă, sau n-a avut noroc să intre undeva. Restul se duc. Îl vezi pe unul că vine peste un timp la tătâne-su cu mașină. Nu mai vrea să intre în glod, să stea în soare și-n ploaie, el trage la trai de oraș. Alte gusturi au azi oamenii.

Unchiul îmi explică în continuare cum tot pleacă tineretul din sat, tema îl pasionează. Uite, zice, tineretul de azi mi se pare mai slabănog, de aceea fugă de agricultură. Unchiul e convins de aceasta și nu încercă contrazice. Tocmai eu, cu mâinile mele subțirele și firave, cu mușchii bicisnici, cu paloarea din obrajii, cu picioare sfrijite, cum să-l contrazic! Dimpotrivă, eram pentru dânsul un argument palpabil că teoriile lui fac câteva parale... El are credința că agricultura se făcea cu o rasă de oameni viguroși, care se stingă astăzi, când nu mai e nevoie de ei, odată cu abundența mașinăriilor. În același timp, unchiul nu scapă din vedere tentația culturii, ce mai, spuneam că este un specialist în probleme din astea, mai mare dragul să-l ascultă.

Așa e cu mirele. N-a venit nimeni să ceară să fie mire, părinții fetei au așteptat, dar degeaba. Acum

să nu crezi că satul e chiar golit de tineri, mi-a spus. Sunt încă destui. Dar nu prea știu de obiceiuri. Dânsii găsesc ciudat să fii însoțitorul unei mirese moarte. Și nu vor ca după aceea să le zică lumea văduvi. Că aşa rămâi după aceea, văduv. Dacă și-ai îngropat mireasa... Și cui îi convine? Ștefan nici n-a umblat să caute pe cineva. Cred că va renunța să se gândească la un mire. Dealtfel obiceiul acesta e întâlnit tot mai rar, devine tot mai străin, oamenii îl uită. Într-o bună zi, nimeni n-o să mai știe de el!

M-am dus s-o văd și eu pe fată, cum se cuvine între vecini (casa lor e peste drum de a unchiului meu). Ștefan m-a primit prietenește, neașteptat de prietenește. Mi-a ieșit înainte la poartă, de îndată ce a zărit că vin. A răspuns cu căldură la salut și m-a condus în camera unde era fata, o încăpere cu geamurile spre nord, rece, cu miros puternic de ceară arsă. La început eram numai noi trei. Atunci i-am spus lui Ștefan că voi fi eu mirele. A încuvijat. Chiar cu o repezelă de nebănușit, ca și cum s-ar fi temut să nu-mi iau înapoi cuvântul. A intrat Petra, i-am zis și ei. Nu s-a opus. Mi s-a părut însă că Petra a avut o ezitare, trădând parcă împotrivire. M-a privit încruntată: nu-i însă un indiciu de ostilitate. A considerat oare că nu sunt potrivit? Reținerea ei dezvăluia poate suspiciunea obișnuită cu care un țăran întâmpină un orășean, în care bănuiește vanitate, ipocrizie, și pe care îl consideră ca făcând parte din altă lume, nu mai bună sau mai rea decât a lor, dar în tot cazul *alta*. Psihologic alta. De ce nu a spus-o deslușit? Nu țineam cu tot dinadinsul să fiu mirele. Dacă mă gândesc bine,